

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Mano kūniškasis potencialas

Mano santykiai su sportu nuo vaikystės buvo nei šiokie, nei tokie. Būsena tarp meilės ir neapykantos, tarp nuostabos ir pasibaisėjimo. Kiekviena fizinio lavinimo pamoka (vadindavom ją tiesiog „fiziniu“) keldavo nerimą, nes niekada nežinojai, kas tavęs laukia. Jeigu teks bėgti trumpus nuotolius ar šokti į tolį, tai visai nieko. O kas, jeigu mokytojas bes pirštu į virvę arba į tą prakeiktą „ožį“, kurio nekenčiau visa savo tyra vaikiška siela?.. Krepšinis man irgi atrodė idiotiškas žaidimas, kaip ir kvadratas; taip ir dingojosi, kad jie sutverti tik tam, kad kas nors dėtų su kamuoliu į veidą arba į tarpumentę. Akyse iškart žalia pasidaro.

Gražus man atrodė (ir dabar tebeatrodo) futbolas – tik kad žaidžiančių futbolą mergaičių kaip ir nebuvo matyti, tai buvo berniukų sportas, ir jeigu kada azartiškai besispardantys vaikigaliai ir malonėdavo priimti į aikštėlę, tai nebent pastovėti vartuose, bet ir tai tada, kai varžovai būdavo mėsos ir vartams niekas negrėsdavo.

Kitas košmaras, susijęs su sportu, buvo vadinamosios PDG normos (PDG – pasiruošęs darbui ir gynybai – aut. past.). Kažkodėl nepamirštamai įstrigo viena iš jų – granatos metimas. Gal dėl to, kad ją sviedžiant, nepalikdavo ispūdis, kad nukritusi ims ir sprogs. Dar kaip nykų ir iškrypusį užsiėmimą prisimenu šaudymą – didžiausias mano laimėjimas būdavo tas, kad pataikydavau į šaudyklos sieną. Rūgštus mokytojo veidas liudijo, kad jo tai neguodžia. Manęs irgi neguodė. Suvokiau, kad vien mėtydama granatą nebūsiu tikra plačiosios tėvynės gynėja ir darbo pirmūnė.

Brežnevinei epochai besibaigiant, fizinio pamokose atsirado toks neregėtas dalykas, kaip aerobika, kuri man baisiai patiko. Apie devyniasdešimtuosius išlindo ir gležni kultūrizmo daigai – į šį sportą neretas žiūrėjo įtariai, mat rūsiuose ir katilinėse paprastai kačialindavosi banditai, o moterų kultūrisčių tai apskritai niekas dar nebuvo matęs. Kadangi šiuo sportu susižavėjo brolis, tai ir aš nusprendžiau neatsilikti – norėdama užsiauginti bicepsą, namie kuri laiką kilnojau plytą, bet tai buvo perdėm monotoniška ir greitai pabodo. Be to, ir grožio standartai tada dar buvo kitokie – kaime buvo mėgstamos riebios, kūningos, bet anaipatol ne raumeningos moterys.

Nekenčiau ilgų nuotolių bėgimo – dribdavau ant žemės tenubėgusi tris šimtus metrų, nes atrodė, kad tuoj pat uždusiu, o kepenys perplyš pusiau. Fizrukas tik ranka numodavo – nematė manyje jokio potencialo. Dėl to man baisiai pikta. Juk dabar palei Nerį ramiausiai sau nubėgu šešis kilometrus, pasidairydama į urbanistinius peizažus. Še kad nori ir potencialas.

Veikiausiai tokie laikai buvo, kad niekas neturėjo žmogui teikti gyvenimo malonumo – nei seksas, nei sportas, nei šviesios ateities perspektyvos. O dar yra idiotų, kurie ilgisi sovietmečio. Iš-krypėliai.

Laisvė man brangi tuo, kad ji nesmerkia nei dvasingumo, nei kūniškumo. O kūniškumas man brangus tuo, kad liudija žmogiškumą, kuris, tegu ir netobulas, bet visgi toks jaudinantis. Perfeccionizmo ūkanos ir persivalgymo priepuoliai, noras prisigerti iki žemės graibymo ir kristi į melancholijos bedugnes, geismas švelniai pasiskųsti, kad viskas taip laikina, taip trapu, taip neteisinga, įtūžis ir noras nusikeikti iš širdies ir tvoti į snukį idiotui iš Seimo.

Mano kūniškumas, kuris nori būti įprasminamas raumens ir jėgos, yra pasipriešinimas tam, kas suglebę, ištižę, bobiška ir kvaila. Tai maištas, tai aistra, tai geismas, tai įtūžis, tai ugnis, kuri leidžia pajusti, kad esi gyvas, kad beprasmiškame pasaulyje egzistuoja prasmės.

Gian Lorenzo Bernini. Dovydas. Galleria Borghese, Roma

AFRODITĖ IR NARCISAS

Nei mėnulio, nei žvaigždžių,
Nei gėlių, nei angelų,
Šventą žiemą, šaltą dieną
Baltu vieškeliu einu.

Saulė bėga danguje,
Vėjo rankos gauda ją.
Plyšta plazdantys šilakai:
Miglos, ūkanos, rūkai.

Ir nuoga, kaip Afroditė,
Sidabrinė saulė švyti,
Ties numirusia žeme
Šypso šypsena ramia.

Ir be rūbų, kaip Narcisas,
Stovi nuogas miškas visas,
Lieknos liepos ir klevai –
Balto marmuro dievai.

Henrikas Radauskas

Renata Šerelytė

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Renata Šerelytė. Mano kūniškasis potencialas • **2-as psl.** Žydronė Kolevinskienė. Tarp Amerikos ir Lietuvos, tarp Ten ir Čia • **4-as psl.** Algis Vaškevičius. Vlado Braziūno „Stalo kalnas“ išleistas lenkų kalba ir pristatytas Lenkijoje • **5-as psl.** Antano Vaičiulaičio premija – Dainai Opolskaitei/ Aloyzo Petriko premija – Jurgai Vilei ir Linai Itagaki • **6-as psl.** Violeta Rutkauskienė. Knyga Lietuvos žvalgybos ir saugumo pareigūnų atminimui pagerbti (4) • **7-as psl.** Perpetua Dumšienė. Vinco Mykolaičio-Putino literatūros premijos įteikimo iškilmės • **8-as psl.** Kultūros kronika

Kitame numeryje: Viktoras Nakas. Lietuvos laisvės byla JAV Nepriklausomybės išvakarėse • Retrospektyvinė Adomo Galdiko darbų paroda

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2018 m. suteikė 10 000 Eur paramą šeštadieniniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuviybės puoselėjimas pasaulyje“

Redaguoja Renata Šerelytė renata.serelyte@gmail.com • Maketuoja Jonas Kuprys

TARP AMERIKOS IR LIETUVOS, TARP TEN IR ČIA

Žydronė Kolevinskienė

Lietuviai yra viena iš tų mažų istorinių tautų, kurios išeiviai gausiomis bangomis išsibarstė po visą pasaulį. Išskyrus atskirus laikotarpius, kada įvairios priežastys ribodavo emigrantų skaičių, Lietuva, kaip teigia istorikai, nuo XIX a. pabaigos buvo viena iš daugiausiai emigrantų (pagal gyventojų skaičių) pasauliui duodanti Rytų Europos valstybė. Kita vertus, lietuvių migracija visą laiką buvo neatsiejama tarptautinės Vidurio ir Rytų Europos migracijos procesų dalis. Lietuvių padėtis nedaug skyrėsi nuo kitų imigrantų tautų padėčių: adaptacijos, įsivertinimo svetimame krašte, tautinio identiteto išlaikymo, asimiliacijos ir kiti procesai ėjo panašiais keliais, kaip ir kitų tautų emigrantų grupių.

Istoriniai šaltiniai nurodo, kad pirmoji lietuvių darbininkų emigracijos banga, prasidėjusi XIX a. viduryje ir vykusį iki 1914 m., apėmė apie 250 tūkst. žmonių. Dauguma mūsų tautiečių buvo menko išsilavinimo ir atvykę į Ameriką dirbo Pensilvanijos anglies kasyklose, Čikagos skerdyklose arba rytinės Amerikos miestų įmonėse (dažniausiai – vilnų karšimo, audimo fabrikuose). Antroji, manoma, šiek tiek mažesnė banga paliko tėvynę ankstyvaisiais nepriklausomos Lietuvos laikais (1918–1940 m.), daugiausia dėl ekonominių priežasčių. Daugumos jų keliai suko į Brazilijos džungles, į kavos plantacijas. Trečioji išeivių banga pasklido po pasaulį baigiantis Antrajam pasauliniam karui. Tai vaidinamoji „dypukų“ karta, dažnai šaltiniuose ji įvardijama kaip antroji emigracijos banga. Tyrėjai skaičiuoja, kad „išvietintųjų“ (angliškai „displaced persons“) buvo gerokai per 60 tūkstančių ir didžiausia jų dalis, iš Lietuvos traukdamasi nuo sovietų okupacijos, atsidūrė Amerikos rytinėje pakrantėje. Didžiau-

sias lietuviškosios diasporos telkinys buvo ir tebėra Čikaga, kuri ir šiandien vadinama antrąja Lietuvos sostine.

Išskiriama ir ketvirtoji išeivių banga – atvykę (ir tebevykstantys) į Jungtines Amerikos Valstijas jau po 1990-ųjų metų. Didžiąją jų dalį, be abejonės, sudaro ekonominiai migrantai, pasklidę po didžiuosius miestus ne tik Amerikoje, bet ir Anglijoje, Norvegijoje ir kitose Europos valstybėse. Ši emigracijos banga tęsiasi jau beveik dvidešimt metų, ypač didelis suaktyvėjimas fiksuojamas pastaraisiais metais. Kol kas, deja, nežinomas ir tikslus naujųjų emigrantų skaičius. Savo ruožtu ketvirtoji emigracijos iš Lietuvos į Ameriką banga skyla dar į dvi: „tarybokus“, kurie pasitraukė iš sovietų Lietuvos (nelegaliai, kaip

pavyzdžiui, poetė Edita Nazaraitė, ar tapo *persona non grata*, kaip, pavyzdžiui, režisierius Jonas Jurašas) ir vėlesnė banga, kuri plūstelėjo į JAV iš karto po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, t. y. po 1990-ųjų. Skirtingos buvo ir jų pasitraukimo priežastys.

Pastaraisiais XXI amžiaus metais, sparčiai augant migracijos mastams, keičiasi lietuviškosios literatūros kontekstas – daugėja už Lietuvos ribų kuriamų tekstų, daugėja ir jų recepcijos literatūros kritikoje. Skaitytojams ir literatūros tyrinėtojams vis svarbesnė tampa iš svetur į Lietuvą sugrįžtančios patirtys, atspindinčios ne tik naujas kultūras, bet ir Vakarų Europos, ir ypač – Amerikos „veidrodyje“ reflektuojančios lietuviškąją tapatybę.

Skaitant naujausius šiuolaikinės literatūros tekstus, mąstant ir išskiriant svarbiausius kontekstus, natūraliai kyla klausimas: kur šiandien yra lietuvių literatūra, kai ji kuriama už Lietuvos ribų ir jau nebe lietuvių kalba: dar vis tik Lietuvoje ar, pavyzdžiui, jau ir Amerikoje? O gal kažkur tarp jų? Pagaliau kaip turėtų būti rašoma

lietuvių literatūros istorija šiandien, ką ji turėtų apimti?

Grožinės literatūros tekstai dažniausiai implikuoja keletą kontekstų. Kontekstai dažnai priklauso ir nuo skaitytojo, klausytojo patirties, jo gebėjimo rasti jungiančias tekstų gijas. Tematiniu požiūriu pagrindinis vėlesnių emigracijos bangų rašytojų kontekstas (dažnu atveju išsąmonintas, bet neužfiksuotas) – amerikiečių rašytojo, žurnalisto Upton Sinclair romanai „Džiunglės“ (The Jungle), išleistas 1906 metais. Anot lietuviškųjų personažų „Džiunglėse“ tyrinėtojo Iliojaus universiteto Čikagoje profesoriaus Giedriaus Subačiaus, tai „knyga apie šalies identitetą, apie tai, kaip atsirado Amerika. Vienas „kilmės mitas“ – kaubojų, Laukinių Vakarų, kitas – „Džiunglės“. Taigi „Džiunglės“ – vienas iš Amerikos mito variantų. Kartu ir Amerikos kaip svajonių šalies, aukso rojaus demitologizacija.“ „Džiungliškąjį“ Čikagos skerdyklų pasaulį ir lietuvių bandymus prisijaukinti nesvetinę kraštą aprašė ir vėlesnės, antrosios DP

bangos, rašytojai, pavyzdžiui, Alė Rūta romane „Pirmieji svetur“ (1984). Šis romanas, panašiai kaip ir U. Sinclair – XIX amžiaus pabaigos ir XX amžiaus pradžios lietuvių ateivių Amerikoje gyvenimo iškarpa.

Tačiau šiandien Lietuvos ir Amerikos literatūras susieja naujas fenomenas – ne lietuvių kalba (dažniausiai angliškai ir daugiausia Šiaurės Amerikoje) kuriama lietuvių kilmės rašytojų literatūra apie Lietuvą, jos kultūrą, istoriją. O minėtasis U. Sinclair romanas tebelieka svarbiausiu kontekstiniu kūriniu ne tik tematiškai, bet ir žanriniu, stilistiniu požiūriu: dominuoja dokumentinio pobūdžio pasakojimai, pasižymintys realistiniu stiliumi, autobiografišku mo segmentu ir pan.

2017 metų tarptautinės Vilniaus knygų mugės dėmesys telkėsi apie lietuviškus ženklus pasaulyje. Knygų mugės metu surengtoje diskusijoje „Renkuosi kūrybos kalbą“, kurioje dalyvavo rašytojas Valdas Papievis iš Prancūzijos, eseistė Dalia Staponkutė iš Kipro, literatūrologė prof. Violeta Kelertas iš JAV ir prozininkė Birutė Putrius iš JAV, labiausiai rūpėjęs klausimas: kokia kalba „galvojasi“, kuri kalba kūryboje yra pirmoji, kuri kalba yra gimtoji, o kuri „prisiimtoji“, „užsiauginta“. „Rašau lietuviškai, tačiau jaučiuosi, kad nesu „cool“, kai kalbu lietuviškai – negaliu pasakyti, išreikšti visų niuansų“, – teigia vos dvejų metųukų iš Lietuvos į Ameriką išvežta literatūrologijos profesorė Violeta Kelertas ir prisipažįsta, kad šiandien jai svarbiausia ne išmokyti anūkus lietuviškai, o formuoti jų lietuviškąją identitetą per istoriją, politiką, žmonių santykį su tuo, ką išgyveno jų tėvai, seneliai. „Lietuviškas identitetas nėra vien kalba.“

Literatūros virsmą atspindi nemenkas autorių masyvas, kuriančių ir publikuojančių knygas Amerikoje. Daugiausia tai po Antrojo pasaulinio karo pasitraukusių rašytojų kūrybinis palikimas. Kita dalis – jaunesnės kartos, „dypukų“ vaikai, jau Amerikoje gimę, kurių gimtoji kalba yra anglų, o lietuvių kalba jiems – tėvų(-o) žemės (fatherland) kalba, bet ne jų pačių.

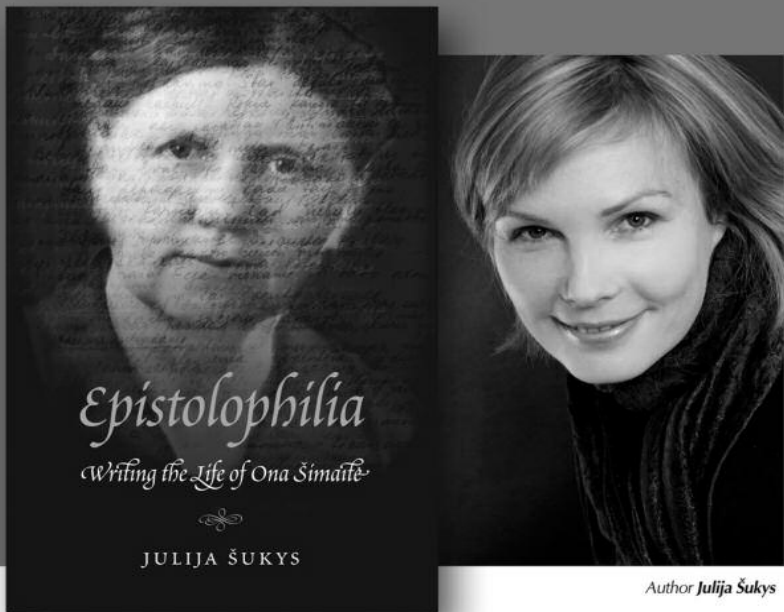
Minėtini Antano Šileikos „Pirkiniai išsimokėtinai“ (Buying on the Time, 1997), Irenos Mačiulytės-Guilford „Glėbys“ (The Embrace, 1999; pirmas leidimas Čikagoje pavadinimu „Prisilietimas“), Linos Žilionytės „Gimusi laisvei“ (Born for Freedom, 2008), Daivos Markelis „Balti laukai, juodos avys“ (White Field, Black Sheep, 2010), Birutės Putrius „Paklydę paukščiai“ (Lost Birds, 2015). Kaip jau kitokio pobūdžio lietuvių kilmės autorių Amerikoje kuriamą literatūrą išskirčiau Jo Dereske detektyvinę seriją „Panelė Žukas“ (Miss Zukas, 1994), Linos Ramonos Vitkauskas poezijos knygą „Neoninis pasimatymas“ (A Neon Tryst, 2013), Silvios Foti (Silvijos Kučinskaitės) romaną „Skullduggery“ (2002), Al-

Iš kairės: Violeta Kelertas, Birutė Putrius 2018 m. Vilniaus knygų mugėje

Holocaust Heroine:

Julija Šukys captures the life of a Lithuanian woman who aided the ghetto resistance.

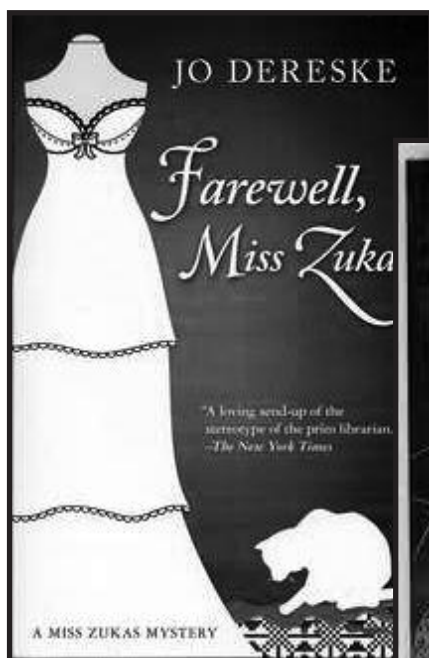
JOIN US – TWO PUBLIC PRESENTATIONS:
Wednesday, February 27th 'The Bookworm' – 6:30 pm
 Countryside Village, 87th & Pacific, Omaha
Thursday, February 28th Harper Center – 7:00 pm
 Hixson-Lied Auditorium, Creighton University

The book tells the story of a little-known university librarian and Holocaust rescuer who entered the Vilna Ghetto (Lithuania) for three years under the pretence of collecting unreturned library books. In reality, Šimaite was bringing in medicine, food, and other forms of aid, then carrying out and hiding letters, manuscripts, and even children.

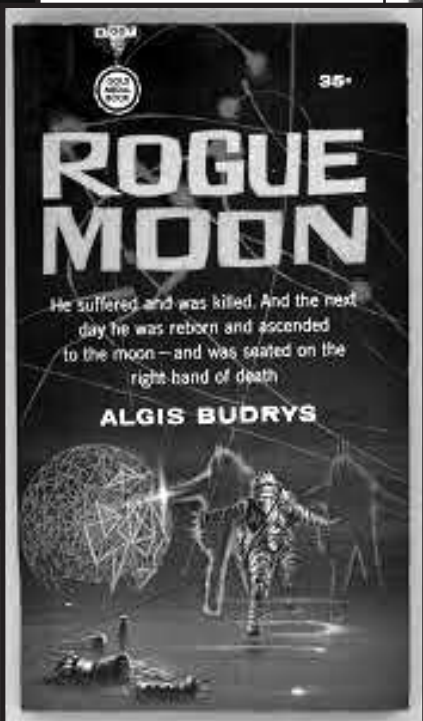
The Nebraska presentation program for author **Julija Šukys** is coordinated by the **Omaha Friends of Šiauliai** Committee (Omaha Sister Cities Association), with financial support provided by the **Journal of Baltic Studies**, which is housed at **Creighton University**. Julija Šukys serves as the Technical Editor of the journal, and lives in Montreal, Quebec.

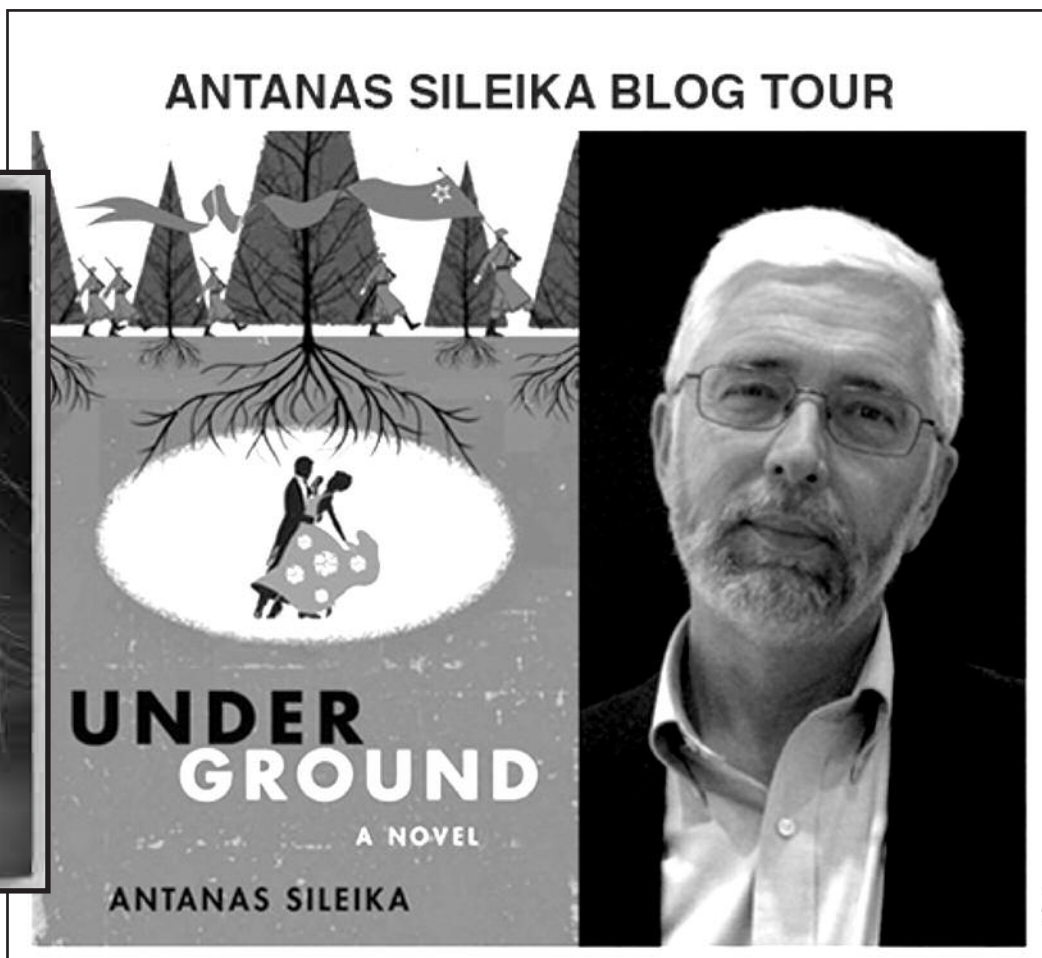
Atkelta iš 2 psl.

Jo Dereske knyga apie panelę Žuką

Fantastinis Algio Budrio romanas „Rogue Moon“

Antanas Šileika ir jo romanas „Pogrindis“

gio Budrio fantastinių romanų seriją („Šelmis mėnulis“ ir kt.), Joselyn Bartkevičius esė „Out of the Garden“ (1998), Raymondo Philipo (Filipavičiaus), Dalios Janavičius ir kitų autorių poetinius, eseistinius tekstai, Julijos Šukys kuriama atminties, liudijimo literatūra, Laimos Vincės romanus.

Nemažai šių autorių patenka į skaitomiausių Šiaurės Amerikos Amerikos (JAV ir/ar Kanados) knygų sąrašus: pavyzdžiui, Antano Šileikos romanas „Bronzinė moteris“ (Woman in Bronze, 2004) įtrauktas į 100 visų laikų geriausių Kanados knygų sąrašą, Algio Budrio fantastiniai romanai nominuoti daugeliu prestižinių literatūrinių JAV premijų, etc. Pabrėžtina, kad Amerikoje kuriami lietuvių kilmės autorių angliški tekstai leidžiami Amerikos leidyklose ir jų adresatas yra pirmiausia ne Lietuvos, o amerikiečių skaitytojas. Tą savo pokalbiuose išskiria ir patys autoriai. Bet visų šių lietuvių kilmės autorių anglų kalba kuriama literatūra turėtų rūpėti ir Lietuvos skaitytojams, literatūrologams ir vertėjams – kaip mūsų literatūros lauko dalis. Kai kurių jų kūrybą per Santaros-Šviesos suvažiavimus Alantoje pristatė rašytojas, Kanados literatūros tyrinėtojas Antanas Šileika (Julijos Šukys, Irenos Mačiulytės-Guilford ir kt.). Kai kurie čia mano paminėti autoriai (Birutė Putrius, Joselyn Bartkevicius, Gint Aras) dalyvavo šių metų AABC konferencijoje Stanforde, kuri buvo skirta trijų Baltijos šalių – Latvijos, Lietuvos ir Estijos – Nepriklausomybių šimtmečiams paminėti, kartu pristatydami, skleidami ir savo kūrybą.

Anglakalbių kuriama literatūra rodo naują poslinkį: kai menksta kalbos, kuria buvo (ir; žinoma, tebėra) kuriama literatūra, vaidmuo. Kita vertus, ši literatūra skaitoma ir reflektuojama pirmiausia anglakalbėse šalyse, Lietuvoje labai mažai žinoma arba visai nežinoma dėl to paties kalbos barjero. Tad kur yra angliška kuriamos literatūros vieta – Lietuvos literatūros procese ir istorijoje ar tų kitų šalių istorijoje? Nors, pavyzdžiui, Antano Šileikos, Rutos Sepetys romanai – bestseleriai jau įsikorporuoja į lietuvių literatūros istoriją (nebe tik į Šiaurės Amerikos, Kanados ir JAV literatūrą).

Diasporoje kūrusių ar/ir kuriančių autorių atspirties tašku dažnai tampa trinarė struktūra: žemė, kalba, istorija. Asmuo, atsідūręs kitoje kul-

tūroje, kitą istorinę patirtį turinčioje visuomenėje, tarsi susidvejina. Jo sąmonėje kristalizuojasi vidinė kolizija tarp Aš – buvęs ir Aš – jau kitas. Pasak egzilinės tapatybės tyrinėtojų, „dviejų asmenų tame pačiame asmenyje problema mezgasi nuo pirmosios išėivystės dienos, veikdama žmogaus psichikos struktūrą, jo socialinę ir kultūrinę patirtį. Adaptuotis prieglobstį suteikusioje šalyje sekasi įvairiai. Vieni sugeba savo kūrybinėje veikloje naudotis gimtosios kultūros lobynu. Kitiems, užbraukus praeitį, nepavyksta „išsivaduoti“: jie jau lieka lemtingai praeities „pažymėtais“. Kitaip žvelgiama ir į savo (ar tėvų senelių) gimtąją, paliktą kraštą. Jiems namų supratimas implikuoja vietą, kuri patyrė nuaknijimą, tad namai konstruojami iš naujo – ne tiek kaip vieta, kiek kaip idėja. Kai kurių autorių tekstuose gimtoji namų erdvė, savosios šalies istorija, tėvų kalba vis dar yra pagrindiniai tapatybės veiksniai, o ilgesys (arba demonstratyvus jo neigimas, atmetimas) – esminis identifikacijos postūmis, „variklis“. Daivos Markelis memuarų knyga „White Field, Black Sheep“ įsirašo į gausų Amerikoje kuriančių memuarinio pobūdžio prozos tekstus būrį:

Augau lietuviškame kvartale Cicero, Ilinojuse. Lietuviškai kalbėjau su tėvais, lankiau lietuvišką šeštadieninę mokyklą ir skautų stovyklą. Meldžiausi irgi lietuviškai. Jeigu tada, kai mokiausi šeštoje vidurinės mokyklos klasėje, kas nors būtų paklausęs, kokia mano tautybė, nedvejodama būčiau atsakiusi: „Šimtaprocentinė lietuviė.“ Pradėjusi lankyti gimnaziją, suvokiau, kokia esu laiminga, kad gimiau klestinčioje šalyje, kur gerbiama žodžio laisvė. Pasijutau esanti ne tik lietuviė, bet ir amerikietė. Taigi priklausu dviem kultūroms. Dėl savo lietuviškos kilmės esu gerokai dėmesingesnė globaliai politikai, bandau palginti skirtingas politines sistemas. Susidomėjimą poezija ir menais paskatino anksti jaunystėje patirtas sąlytis su lietuvių poezija ir dailė. Mėgsčiau lietuvišką maistą, netgi žinodama, kad jis nėra labai sveikas kraujui ir arterijoms. Tačiau lygiai taip pat vertinu ir amerikiečių kultūrą – ji atviresnė

įvairiems mąstymo būdams, labiau linkusi į avantiūras ir optimistiška.

Panašios po Antrojo pasaulinio karo iš Lietuvos į Ameriką pasitraukusių lietuvių gyvenimo istorijos, sudėliotos į romaną tarsi iš atskirų pasakojimų, užfiksuotos, jaustos ir kitos autorės Birutės Putrius romane „Lost Birds“, kuris buvo pristatytas 2017 metų Vilniaus knygų mugėje. „Man pasidarė labai liūdna. Aš pati iš savo vaikystės ir gyvenimo Marketės (Marquette) Parke prisiminiau daugybę dalykų. Supratau, kad apie tai turiu parašyti romaną. Rašiau taip, kad jį galėtų skaityti ir amerikiečiai. Kad jie galėtų suprasti, ką išgyveno mūsų tautiečiai, atvykę į svetimą šalį“, – apie inspiracijas rašyti pasakojimo autorė.

Čikagoje gimęs jaunesnės kartos rašytojas Karolis Gintaras Žukauskas, romanas rašantis ir leidžiantis slapyvardžiu Gint Aras. Jo romanas „Finding the Moon in Sugar“ („Ieškant mėnulio cukruje“) pateko tarp geriausių 2009-aisiais mažose JAV leidyklose išleistų knygų. 2009 m. pasirodė K. G. Žukausko romanas „Sunderland Mėnulio cukruje“ („Finding The Moon In Sugar“), o 2016 m. jau kitas romanas – „Fuga“ („Fugue“). Pirmajame romane neišsilavinęs Čikagos priemiesčio gyventojas netikėtai atsiduria Vilniuje ieškodamas savo meilužės, o antrojo pagrindinis veikėjas – čikagiškis skulptorius, apkaltintas savo iš Lietuvos kilusios motinos nužudymu. Paklaustas apie lietuviškąją tapatybę, romanų autorius ištaria:

Jei man lietuviška tapatybė būtų nesvarbi, lietuviškai turbūt nekalbėčiau, Lietuvos nelankyčiau, vaikų lietuvių kalbos nemokyčiau. Bet aš savo tapatybės neskirstau į tokius tautinius sluoksnius. Aš gimęs Amerikoje, gyvenęs Austrijoje, dirbęs Kanadoje ir Kuboje, baigiau universitetą New Yorke. Mano žmona ukrainietė. Per lietuvišką tapatybę savęs neišskiriu iš kitų. Ji man duoda proga pabendrauti su žmonėmis, kurie kitomis sąlygomis man būtų neprieinami. Tai jos tikra vertė.

Karolis Gintaras Žukauskas

Taigi nelietuviškai rašančių tradicinę tautinių vertybių struktūrą, grįsta gimtąją kalbą, keičia naujoji (dažniausiai – anglų) kalba, kuri atveria ir naujas kultūrinės galimybes.

Apibendrinant galima klausti, kur yra tie lietuvių kilmės (lithuanian-american) autorių tekstai, aktualizuojantys dviejų kultūrų, dviejų erdvių, dviejų kalbų prieštarą, dažnai ir traumą, atspindintys hibridinę tapatybę? Kokios šalies literatūrai priklauso tokio pobūdžio kūriniai, kai savo tapatumui ir santykiui su Kitu išreikšti lietuvių kilmės autoriai (beje, savo lietuviškąją kilmę nuolat pabrėžiantys, jos neatsisakantys, neišsizadantys) renkasi ironišką stilistiką, kuria komiškas situacijas ar detektyvinį žaidimą, fantastikos žanrą, kai pasirenka groteskiškai transformuotą santykį su posovietine erdve ir tautiniu tapatumu? Į kurią – lietuviškąją ar amerikietiškąją – tradiciją įsirašo tie tekstai, kuriuose jau beveik nebelikę jokių lietuviškumo apraiškų, išskyrus pačių autorių vardus, pavardes ar pagrindinių personažų vardus, gal dar veiksmo vietą (Lietuva)? Kur yra tokia Lietuvos literatūra? Matyt, kažkur tarp Amerikos ir Lietuvos. O gal vis tik labiau Ten nei Čia?.. □

Vlado Braziūno „Stalo kalnas”

išleistas lenkų kalba ir pristatytas Lenkijoje

Algis Vaškevičius

Geriausia 2015 metų lietuvių poezijos knyga, Maiorinio premija apdovanota poeto Vlado Braziūno eilėraščių rinktinė „Stalo kalnas” šiomis dienomis pasirodė lenkų kalba. Puikiai apipavidalinta, išties gerai išversta knyga paskutinę birželio dieną buvo pristatyta Lenkijoje, Krasnagrūdoje esančiame Česlovo Milošo (1911–2004) dvarelyje, kur nuo 2011 metų yra įsikūręs tarptautinis Dialogo centras, nuolat organizuojantis daug įsimintinų renginių. O birželio 30-oji pasirinkta neatsitiktinai – tai Č. Milošo gimimo diena.

Puikiai restauruoto ir gražiai sutvarkyto dvarelį literatūrinę kavinę, kur kiekvieną vasarą rengiami poezijos skaitymai, susitikimai, koncertai, susirinko nedidelis būrelis žmonių, vertinančių poeziją ir jau žinančių V. Braziūno vardą, nes poetas ne kartą yra dalyvavęs įvairiuose renginiuose Lenkijoje, lankęsis ir Krasnagrūdoje. Pradėdamas knygos pristatymą šio centro vadovas Krzysztof Czerwinski sakė, jog minint Č. Milošo gimtadienį yra puiki proga pristatyti puikios lietuvių poeto knyga, tik ką išleistą šio centro lenkų kalba.

Vienas žymiausių Lenkijos ir Europos kultūros veikėjų K. Czerwinski, prieš porą metų apdovanotas Lietuvos kultūros ministerijos garbės ženklu „Nešk savo šviesą ir tikėk” šį įvertinimą gavo už svarų indėlį ir ypatingus nuopelnus Lietuvos kultūrai ir menui, už iniciatyvas, inspiruojančias bendruomenę pozityviai veiklai, už asmeninę atsakomybę, kuriant kultūrinę ir dvasinę aplinką. Jo vadovaujamas fondas ir centras „Menų, kultūrų ir tautų paribiai” bei „Tarptautinis dialogo centras” organizuoja Lietuvai ir jos kultūrai bei literatūrai, taip pat lietuvių ir lenkų kultūriniam dialogui skirtus projektus, yra nusi-

V. Braziūnas dėkojo vertėjai A. Rembalkowskai už jos didelį darbą

„Stalo kalnas” pasirodė lenkų kalba.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

pelnę populiarinant lietuviškuosius rašytojo, Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo kontekstus.

K. Czerwinski įkurtoje „Paribų” leidykloje yra nuolat leidžiamos lietuvių autorių knygos, sulaukiančios skaitytojų dėmesio, taip pat ir kultūros žurnalas „Krasnogruda” bei Lenkijos lietuvių gyvenimo aktualijoms skirtas „Seinų almanachas”.

„Vlado poezija yra nelengva, ją versti – išties sudėtingas iššūkis vertėjui, ir labai džiaugiuosi, kad vertėja Agnieszka Rembalkowska ėmėsi šios naštos, su kuria puikiai susidorojo. Jos dėka galima skaityti knygą, kuri Lietuvoje sulaukė premijų ir labai gerų įvertinimų. Vertėjai buvo sunku ir todėl, kad mes leidžiame ne poetų atskirų eilėraščių rinkinius, bet rinktines, tad jai teko versti visus „Stalo kalno” eilėraščius iš eilės”, – sakė centro vadovas.

Kas yra geriau susipažinę su šio poeto eilėraščiais, žino, kad jo poetinis tekstas išties ypatingas, jame persipina tarmybės, frazeologizmai, mitologiniai įvaizdžiai, žodžių junginiai skamba ypatingai, ir visa tai perteikti kita kalba išties sunku.

„Man tai buvo tikras iššūkis. Varšuvos universitete esu baigusi baltistikos studijas, pati kilusi iš Vloclaveko miesto Šiaurės Lenkijoje, tad su Punsko ar Seinų kraštu, kur gyvena daug Lenkijos lietuvių, neturiu nieko bendro. Lietuvių kalbos visiškai nemokėjau ir nežinojau, pasirinkau šias studijas, nes mane sudomino Adomo Mickevičiaus kūryba, lietuviškos pasakos. Jūsų kalba sunki, dabar jos mokau lietuvių kalbos savo studentus Varšuvos universitete. Esu vertusi Sigito Gedos, Nijolės Miliauskaitės poezijos, bet versti Braziūną ir perteikti jo poeziją buvo išties labai ir labai nelengva”, – sakė mano pakalbinta vertėja jau po renginio.

Lietuvos ir Lenkijos pasienyje esančiame Dialogo centre apsilankęs poetas V. Braziūnas sakė, kad pats yra gimęs Lietuvos ir Latvijos pasienyje, Pasvalyje, tad paribio žmogaus padėtis, jo išgyvenimai poetui yra žinomi. V. Braziūnas savo poezijoje naudoja nemažai tarmybių, retų ir retai girdimų žodžių ar junginių. Pasvalį jis paliko sulaukęs 17 metų, kai išvyko mokytis į Vilnių, netrukus mirė abu jo tėvai, tad jau nebebuvo pas ką grįžti.

2013 metais jam suteiktas Pasvalio garbės piliečio vardas. Tais pačiais metais poetui įteiktas Lietuvos Respublikos ordino „Už nuopelnus Lietuvai” Riterio kryžius, jis gavo Nacionalinę kultūros ir meno premiją už poetinius atradimus gilinantis į lietuvių kalbos lobyną ir baltiskąją pasaulėvoką, o Bernardo Brazdžionio premiją – už eilėraščių knygą „Fontes amoris”.

Nukelta į 8 psl.

VLADAS BRAZIŪNAS

Paskutinis absentas

tavo pažadas pildos
tave prarandu
tavo pažastys pilnos
notrelių žiedų
tau sparneliai prie kojų
aplipę medum
o, žinios ištiktoji
pelyną atstumk

Mačiau kalnus

kuprinės juodas kvadratas
tolsta per sniegą, per ledą
temsta, prasmenga be žado
neatminties aketėn
sliekas ar ežero kuoja
už liekančius atrypuoja
vis nepataiko į koją
mano klyvi antrininkai
kiek iš manęs jų prisėta
vienakojų besparnių
paskubomis surašytų
išsižadėtų skubom
vos tik suplosi delnais, atitrūksta
uolų gabalai ir lekia į prarajas
ąžuolas stovi be lapų
lietaus keliauninko lazda

Vladas Braziūnas. *Stalo kalnas*. Eilėraščiai.
– Vilnius, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2014

ANTANO VAIČIULAIČIO PREMIJA – DAINAI OPOLSKAITEI

2018 m. birželio 25 d. Rašytojų klube įteikta XII Antano Vaičiulaičio literatūrinė premija. Šiemet apdovanojimas už geriausią novelę, publikuotą literatūros žurnale „Metai“ per pastaruosius dvejus metus, atiteko rašytojai Dainai Opolskaitėi.

AVaičiulaičio literatūrinė premija įsteigta 1994 metais, Vilniaus pedagoginio universiteto Lituanistikos fakulteto Lietuvių literatūros katedrai ir literatūros žurnalo „Metai“ redakcijai sutarus skatinti šiuolaikinę lietuvių novelistiką. Premijos sumanytojai – lietuvių literatūros tyrinėtojas Albertas Zalatorius ir rašytojo žmona Joana Vaičiulaitienė. Po jos mirties mecenavimą tęsia trys Vaičiulaičių dukterys: Aldona De Bold, Danutė Nourse, Joana Buivys. Premija skiriama kas dveji metai už geriausią novelę, publikuotą literatūros žurnale „Metai“. Laureatais yra tapę žymūs rašytojai Romualdas Granauskas, Juozas Aputis, Bitė Vilimaitė, Petras Dirgėla, Rimantas Šavelis ir kiti. Literatūrologas, prozininkas Vytautas Martinkus šią Antano Vaičiulaičio premiją yra pavadinęs lietuviškosios novelės Nobelium.

Dainos Opolskaitės novelė „Grotos“, 2017 m. spausdinta „Metuose“ Nr. 5–6, yra verta šio garbingo apdovanojimo – tai vienbalsiai pripažino autoritetinga vertinimo komisija, kurią su-

Rašytoja Daina Opolskaitė (antra iš kairės) su premijos mecenatėmis.

Regimanto Tamošaičio nuotr.

darė rašytojai ir literatūros tyrinėtojai Danutė Kalinauskaitė, Žydronė Kolevinskienė, Jūratė Sprindytė, Renata Šerelytė, Antanas Šimkus ir Dainius Vaitiekūnas.

Pasak komisijos pirmininkės Ž. Kolevinskienės, Dainos Opolskaitės novelės jau seniai reikalingos įvertinimo ir visokeriopo skatinimo. Nedaug jos kartos rašytojų renka si klasikinių pasakojimą ir žanrą ir sugeba tai atlikti taip gražiai bei įtaigiai. Verta paminėti ir puikų kalbos jausmą.

Daina Opolskaitė gimė 1979 metais. 1997 m. baigė Vilkiškio „Aušros“ vidurinę mokyklą, o 2002 m. Vilniaus pe-

dagoginiame universitete (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas) – lituanistikos studijas. Dirba lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja. Pirmosios publikacijos kultūrinėje spaudoje – 1998 m. Išleido tris prozos knygas: novelių rinkinį „Drožlės“ (2000), romanus paaugliams „Eksperimentas gyventi“ (2015), „Ir viena kartą, Riči“ (2016). Pastarasis romanas įvertintas kaip Metų knyga paauglių literatūros kategorijoje, autorė už kūrybą jaunimui apdovanojama Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos premija. Ką tik pasirodė naujas rašytojos romanas paaugliams „Užraktas“ (leidykla „Tyto alba“). □

ALOYZO PETRIKO PREMIJA – JURGAI VILEI IR LINAI ITAGAKI

Birželio 28 d. Rašytojų klube Vilniuje įteikta pirmoji dr. Aloyzo Petriko literatūrinė premija. Ja apdovanotos dvi autorės – Jurga Vilė ir Lina Itagaki už komiksų knygą vaikams „Sibiro haiku“ (leidykla „Aukso žuvis“).

Premijos steigėjas ir mecenatas – verslininkas dr. Aloyzas Petrikas, JAV ir Lietuvos aukštųjų medicinos technologijų korporacijos „Vitta Corporation“ prezidentas. Premija skiriama už lietuvių rašytojų sukurtus kūrinius vaikams ir jaunimui. Šia premija pratešiama Lietuvos Raudonojo Kryžiaus premijos, įsteigtos 1933 metais, tradicija. Anuomet šios premijos iniciatorius buvo tuometinis Lietuvos Raudonojo Kryžiaus valdybos pirmininkas Aloyzas Petrikas (1893–1964).

Vertinimo komisijoje dalyvavo Lietuvos rašytojų sąjungos deleguoti atstovai Donatas Petrošius, Renata Šerelytė ir Regimantas Tamošaitis, Lietuvių literatūros ir tautosakos ins-

Iš kairės: Lina Itagaki, Jurga Vilė, Antanas A. Jonynas ir Renata Šerelytė.

Saulės Degutytės archyvo nuotraukos

tituto nariai – Gintarė Bernotienė ir Donata Mitaitė.

Nors į premiją pretendavo ne viena gera knyga vaikams ir jaunimui, pasak komisijos pirmininkės Renatos Šerelytės, „Sibiro haiku“ visus komisijos narius pavergė savo šviesia humanistine dvasia, turinio ir formos derme, subtiliais literatūrinio konteksto niuansais.

Antanas A. Jonynas pristatė premijos ištakas (pasirodo, ši premija pirmą kartą teikta jau 1933 m., ir ją tada gavo Petras Babickas) ir gražią mecenatų iniciatyvą, literatūrologę Gintarę Bernotienę savo pranešime pasidailijo ne tik knygos ypatumais ir jos vertėmis, bet ir asmeniniais potyriais kaip buvusio tremtinio dukra. Gražiai ir prasmingai knygą susirinkusiems žmonėms pristatė pačios autorės ir Saulės Degutytės „Stalo teatras“ bei vokalinių mergaičių ansamblis (vadovė – Justina Kuliūnienė). □

Jurga Vilė skaito ištrauką iš „Sibiro haiku“. Ekrane – Saulės Degutytės „Stalo teatro“ sukurtas vaizdas.

Vinco Mykolaičio-Putino premijos laureatas Eugenijus Žmuida (su gėlėmis), šventėje dalyvavę kandidatai premijai gauti ir komisija. P. Dumšienės nuotraukos

Vinco Mykolaičio-Putino literatūros premijos įteikimo išskilmės

Perpetua Dumšienė

Važiudama į Vinco Mykolaičio-Putino 125-ųjų gimimo metinių minėjimą ir poeto literatūrinės premijos įteikimo iškilmes, vėl perskaičiau „Būties valandą“, „Langą“, netgi savo diplominį darbą „Gyvenimas ir mirtis Vinco Mykolaičio-Putino poezijoje“, radusi studentiškuose užrašuose ranka rašytus „Vivos plango, mortuos voco“ tekstus, surinkau juos kompiuteriu, atspausdinau ir ruošiausi paskaityti improvizuotuose poezijos skaitymuose, kurie dažniausiai prasideda po oficialios iškilmingos dalies.

Bet vasaros diena Vinco Mykolaičio-Putino tėviškėje Pilotiškėse birželio mėnesį buvo tokia lengva, saulė tokia šviesi, kad pajutau, jog iškilmingai rūstus tragizmas šioje skaidrioje aplinkoje bus per sunkus. Kol poeto tėviškos sodybos kieme renkasi Vinco Mykolaičio-Putino literatūros konkurso dalyviai, premijos skyrimo komisija, Prienų kultūros įstaigų darbuotojai, svečiai, mane labai traukia sodybos gyvenamojo namo vidun. Troba senovinė – dviem galais. Vienoje pusėje – poeto muziejus, o kitame gale gyvena giminaičiai – Putino brolio anūko šeima. Gintauto ir Julijos Mykolaičių šeima puoselėja muziejų, tvarko pastatus, sodybos aplinką, gėlynus, sodą, saugo šimtamečius ažuolus. Jų rūpesčiu Putino kūriniuose aprašytas Aušrakalnis pagarbiam užlaikomas ir primena senovės ramovę, o pakeičiantis gražus tvenkinėlis apsodintas vandens lelijomis. Muziejaus viduje po senoviniu laikrodžiu susibūrę ir daugiau rašytojo giminaičių, kalbasi, prisimena... Pakviečiu juos prie atviro muziejaus lango ir fotografuoju. Grožiuosi tų žmonių panašumu – visų jų labai šviesūs, aiškūs veidai, pripildyti vidinės ramios ugnies, švytintys.

V. Mykolaičio-Putino literatūros premija įsteigta 2013 metais. Pirmoji premija prieš ketverius metus buvo įteikta rašytojui Stasiui Lipskiui. Nuo 2017 metų žymaus Lietuvos mokslų akademijos nario, poeto, prozininko, dramaturgo, literatūros istoriko ir kritiko, literatūros profesoriaus Vinco Mykolaičio-Putino premijos steigėja yra Prienų rajono savivaldybė. Konkursas premijai gauti organizuojamas kas penkeri metai – jubiliejinėms V. Mykolaičio-Putino metinėms pažymėti. 1 700 eurų premija skiriama už reikšmingus poezijos, prozos, literatūros kritikos, vertimų bei publicistikos darbus, Vinco Mykolaičio-Putino kūrybos tyrinėjimą, sklaidą ir jo idėjų tęstinumą bei propagavimą.

Šiomet literatūros premijos konkurse dalyvavo 11 kandidatų. Pateiktus konkursinius darbus svarstė Prienų rajono savivaldybės mero potvarkiu sudaryta komisija ir nusprendė, kad Vinco Mykolaičio-Putino literatūros premija 2018 metais bus įteikta humanitarinių mokslų daktarui, Lietuvos literatūros ir tautosakos instituto mokslo darbuotojui Eugenijui Žmuidai.

Mykolaičių šeima

Premijos komisija pristato Žmuidą kaip kraštiečių, gimusių Veiveriuose, Prienų rajone. Studijuodamas Vilniaus universitete lituanistiką, kursinius darbus rašė iš Vinco Mykolaičio-Putino poezijos, o jo baigiamasis diplominis darbas – „Simbolizmo, kaip poetinės sistemos, raida Vinco Mykolaičio-Putino lyrikoje“ (vadovas – profesorius Juozas Girdzijauskas).

Istoje į jungtinę VDU ir Lietuvos literatūros ir tautosakos instituto doktorantūrą, daktaro disertacijos tema E. Žmuida pasirinko nagrinėti Vinco Mykolaičio-Putino kūrybą ontologiniu požiūriu – kilmės ir būties aspektu. Rengdamas disertaciją rado laiko skelbti savo tyrimus – p u b l i k a v o mokslinius straipsnius, skaitė pranešimus konferen-

cijose, seminaruose, medijose.

Nuo 2003 metų E. Žmuida yra Lietuvos literatūros ir tautosakos instituto mokslo darbuotojas, čia išleido ir savo monografiją „Disonansų būtis: Vinco Mykolaičio-Putino lyrikos interpretacijos“ (2007). Su pavydėtinu nuoseklumu darbuojasi toliau – analizuoja Putino kūrybą vis naujais aspektais. Aptartas Vinco Mykolaičio-Putino kūrybos aktualumas XXI amžiuje, nagrinėta prometeizmo problema, straipsnyje anglų kalba paliestas lietuvių rašytojo santykis su europietiška egzistencializmo srove filosofijoje, tyrinėtas Putino kūrybos ryšys su lietuvių tautosaka ir mitologija. Lietuvos literatūros klasiką E. Žmuida yra pristatęs enciklopedijose, vadovėliuose, literatūros chrestomatijose. Eugenijus Žmuida aktyviai rūpinasi Vinco Mykolaičio-Putino idėjų ir kūrybos sklaida – radijuje ir televizijoje, viešuose seminaruose ir muziejų renginiuose, jubiliejinuose minėjimuose.

Premiją ir dovanas laureatui įteikė Prienų rajono savivaldybės meras Alvydas Vaicekuskas ir komisijos pirmininkas A. Marcinkevičius. Sakydamas kalbą laureatas Eugenijus Žmuida dėkojo už jo darbą įvertinimą ir pasidžiaugė, kad renginys vyksta autentiškoje sodyboje, tokioje kaimo sodyboje, kurios išaugino ne vieną garsų intelektualą, kūrusį Nepriklausomą Lietuvą. Laureatas kalbėjo, kad Vincas Mykolaitis-Putinas jam dvasiškai labai artimas poetas, labai svarbi ir poezijoje stipriai išreikšta žmogaus tapatybės paieška, pilnatviškos žmogaus būties ilgesys.

Šventės metu buvo apdovanota ir dar keletas žmonių, dalyvavusių V. Mykolaičio-Putino literatūrinės premijos konkurse – tai Sigita Ksaveras Stankūnas, taip pat ir šių eilučių autorė. Specialus prizas buvo paskirtas kraštiečiui, šio renginio vedėjui Tautvydui Venciui.

Susirinkusiems žmonėms buvo malonu, kad ir apdovanotieji turėjo kuo nudžiuginti. Panevėžietis S. K. Stankūnas labai subtiliai atliko savo dainas V. Mykolaičio-Putino žodžiais. Šių eilučių autorė perdavė Prienų kraštotyros muziejui Vinco Mykolaičio-Putino daktaro disertacijos viršelio kopiją, gautą iš Fribūro universiteto (Šveicarija).

Meninę renginio dalį su įkvėpimu sukūrė kraštiečiai. Vinco Mykolaičio-Putino eiles skaitė poeto brolio provaikaitis Julius Mykolaitis. Dainavo Prienų kultūros ir laisvalaikio centro vokalinis ansamblis „Aksomas“, Naujosios Ūtos laisvalaikio salės mėgėjų teatras parodė poetinę kompoziciją „Ant tėviškos kalnelio“. Į tą Tėviškės kalnelį – Aušrakalnį – ir nukrypo mūsų akys. Labai džiaugiausi, kai mus palydėjo Putino sodybos šeimininkė ir muziejaus darbuotoja Julija Mykolaitienė. Visai kitas jausmas, kai poeto gyvenimo aidus gali pajusti kartu su šią žemę mylinčiu ir poeto dvasiai artimu žmogumi.

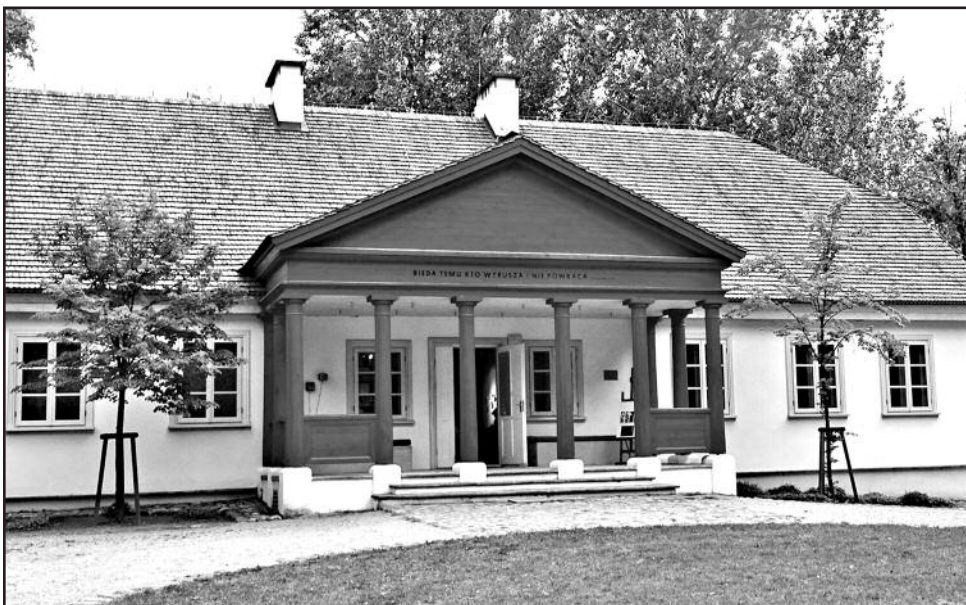
Kai grįžome nuo Aušrakalnio apžvelgę apylinkes, paprašiau visus Mykolaičius susirinkti ir nusifotografuoti. Jaučiu dėkingumą šiems žmonėms, saugantiems poeto tėviškę. Man atrodo, kad jau pribrendo laikas pasikalbėti apie rašytojų tėviškes ir jų išsaugojimą, apie valstybės kultūros ir kultūros paveldo institucijų ir kūrybinių organizacijų bendrus darbus, kad šios sodybos būtų lankomos visuomenės, o ypač moksleivių. □

P. S. Už dalykines konsultacijas ir bendrą konkurso dalyvių bei komisijos nuotrąką autorė dėkoja Prienų kraštotyros muziejui.

Renginio dalyviai.

Vlado Braziūno „Stalo kalnas“

Krasnagrūda, Lenkija. Česlovo Milošo dvarelis.

A. Vaškevičiaus nuotr.

Atkelta iš 4 psl.

„Knyga lenkiškai pasirodė vos prieš porą dienų, tad dar niekaip negaliu ja atsidžiaugti, nes ‘Stalo kalnas’ išleistas labai meniškai, gražiai, ją malonu paimti į rankas. Tai tikras sėkmės atvejis, ir labai dėkoju, kas padėjo atsirasti šios knygos lenkškam leidimui, ačiū vertėjai už didžiulį darbą. Aš pats esu vertęs nemažai poezijos kūrinių į lietuvių kalbą, tad gerai žinau, kaip tai nelengva“, – teigė jau daugiau kaip du dešimtečius vien kūrybai atsidėjęs poetas.

Paklaustas, kaip gimsta tokia knyga, poetas sakė, kad pačiam rašymui gyvenime jis skiria nedidelę laiko dalį, o poezijos knygai reikia turėti šerdį – tai gali būti herojus, kaip yra jo poezijos knygoje vaikams, tai gali būti ir koks nors motyvas, kurį iš pradžių galima tik nujausti.

K. Czyzewskis priminė, jog V. Braziūnas yra ir fotografas, fotoaparatai retai kada paleidžiantis iš rankų, tad tas vaizdo ir žodžio santykis yra įdomus. Poetas atsakė, jog pirmiausia jis pradėjo fotografuoti, o tik po to rašyti eiles. Vėliau buvo kokių dviejų dešimtmečių pertrauka, kai fotografija buvo palikta nuošaly, bet rankos niežėjo ir prie jos norėjosi grįžti, tad vėl ėmėsi fotografuoti.

„Verčiant Vlado poziją teko labai daug su juo bendrauti, konsultuotis, tartis, ieškoti geriausio varianto. Tų vertimo variantų buvo nemažai, ir labai sudėtingas

procesas yra galiausiai iš visų atrinkti tą vienintelį. Norėdama išversti šią knygą turėjau gilintis ir į mitologiją, ir į istoriją, nes poeto pasaulis labai ypatingas, čia tiek visokių neišsemiamų klotų, poteksčių, ypatingo kalbos pojūčio, daug polifonijos, ir visa tai perteikti svetima kalba yra tikrai nelengva. Tarsi reikia rasti raktą, o kai jau randi, viskas tampa paprasčiau“, – sakė A. Rembialska, kuri savo įdomiame straipsnyje šioje knygoje poetą vadina „kalbos dailide“.

Paklaustas, kokius autorius pats mėgsta versti ir ką jam reiškia Č. Milošas bei buvimas jo dvarelyje, V. Braziūnas sakė, kad yra vertęs įvairių autorių iš latvių, ukrainiečių, rusų kalbų, o kūryboje tikrai galima rasti „taškelį“, sąsają su Č. Milošu, kurio kūrybą jis yra vertęs į lietuvių kalbą. „Esu nemažai joir apie jį skaitęs, nes kaip gi be ‘Isos slėnio’, kuriame radau man taip pažįstamą senąjį pasaulį“, – teigė poetas.

Ir kai jau buvo pasirašyti visi autografai, pasakytos visos padėkos, renginio dalyviai buvo pakviesti į amfiteatrą – čia, pagerbiant didįjį Nobelio premijos laureatą Č. Milošą, lietuviškai ir lenkiškai buvo skaitoma jo kūryba – išpūdziai apie sugrįžimą į gimtąją Lietuvą 1992 metais, pirmą kartą po 52 atskyrimo metų. Po žvaigždėtų vasaros dangum skambėję žodžiai kūrė nepakartojamą atmosferą, kai labai ryškiai jauti, jog kūryba, poezija, nesvarbu kokia kalba parašyti, vienią žmones. □

WIELKIE KSIĘSTWO POEZJI
Spotkanie w rocznicę urodzin
Czesława Miłosza
30 czerwca 2018

Wieczór poetycki z udziałem litewskiego poety Vladasa Braziūnasa i jego tłumaczki Agnieszki Rembialskiej.
Prezentacja tomiku poetyckiego „Stół góra ołtarza”, wydanego w Oficynie Pogranicza.

KAWIARNIA „PIOSENKA O PORCELANIE” W KRASNOGRUDZIE, GODZ. 18.00.

Zbiorowe czytanie Czesława Miłosza.

AMFITEATR PARKU KRASNOGRUDZKIEGO (PRZESTRZEŃ NIEWIDZIALNEGO MOSTU).

Kultūros kronika

Lietuviško meno instaliaciją „The Building Site“ Londone aplankė jau per 10 tūkst. smalsuolių. „The Building Site“ – tai kraštovaizdžio architektės Sigitos Simonos Paplauskaitės suprojektuota šiuolaikinį miestą atliepanti instaliacija, birželio pradžioje pristatyta Londone. Ši instaliacija įkurta pačiame Londone centre – priešais Šv. Pauliaus katedrą pagrindiniame pėsčiųjų take, vedančiame nuo Šv. Pauliaus katedros į „Millennium“ tiltą bei Tate Modern muziejų. Ji pastatyta taip, kad pasisavina dalį viešosios erdvės taip sukurdamą „statybvietę“ išorėje. Tokiu būdu instaliacija atspindi nuolat besikeičiantį Londoną, o viduje lankytojams parodo mišką, primenantį lietuvišką mišką, kuris kertasi su įprastu Londono įvaizdžiu.

Birželio mėnesį vienas svarbiausių Kinijoje architektūrinių leidinių mėnesinis žurnalas „World Architecture“ išleido numerį, skirtą vien tik Lietuvos architektūrai. Numeryje pristatyta išskirtinė istorinė ir šiuolaikinė Lietuvos architektūra ir jos kūrėjai. Architektūros istoriko Vaido Petrulio straipsnis „The Architectural Legacy of Kaunas Modernism and the City’s Identity“ pristato Kauno modernizmo architektūrą. Rūtos Leitanaitės straipsnis pasakoja apie medį Lietuvos architektūroje, pradedant nuo seniausios etnografinės ir baigiant dvarų, miestų, bažnyčių ir inovatyvia šiuolaikine architektūra. Jekaterinos Lavrinec straipsnis „Small Stories of the Urban Villages: the Wooden Šnipiškės Neighbourhood, Vilnius“ supažindina žurnalo skaitytojus su Šnipiškės veikiančios bendruomenės iniciatyvomis, susijusiomis su vietos identiteto atskleidimu išsaugojimu.

Birželio 28 d. Tel Avive atidaryta lietuvių fotografijos paroda „Kolekcijos. Nuo tipologinio tyrimo iki manijos kaupti“. Eksponuojami net 8 lietuvių menininkų darbai: Kęstučio Grigaliūno, Dainiaus Liškevičiaus, Alvydo Lukio, Aurelijos Maknytės, Valdemaro Manomaičiui, Vilmos Samulionytės, Vytauto V. Stanionio ir Gintauto Trimako. Toks įvairiapusis, skirtingas Lietuvos fotografų kartas bei konceptualias prieigas atspindintis pristatymas vienintelėje išimtinai šiai meno sričiai skirtoje Tel Avivo galerijoje vyksta pirmą kartą. Susirinkusiems buvo pristatytas kartu su paroda išleistas aštuonių autorių darbų katalogas bei surengtas pokalbis-diskusija su parodoje dalyvaujančiais menininkais bei turas po ją.